

DZĪVES
PIEREDZE
(zināšanas,
attieksmes,
prasmes)
DZĪVEI
(izziņai,
apdomai,
rīcībai)

Latvijas Universitāte

Emer.prof., Dr.fiz.,
A N D R I S B R O K S

Tālrunis: 26 567 120 (mob)

E-pasts : andris.broks@lu.lv

Blogs: <http://blogi.lu.lv/broks/>

3.daļa SISTĒMU TEORIJA PRAKSĒ

Cilvēks un viņa personība [personības sistemoloģija]

Cilvēks kā bioloģiska būtne un savas sugas pārstāvis tiek saukts par **indivīdu**, bet Cilvēks kā sabiedriska jeb sociāla būtne tiek saukts par **personu**.

Ikvienu atsevišķu cilvēku tā sauktā individuālā (bioloģiskā) dzīve rit cilvēkvidē - sabiedrībā, kas ir daudzveidīgu cilvēku veidots kopums jeb sistēma un tāpēc cilvēka **dzīve pēc būtības ir personas dzīve** un atbilstoši runā par cilvēka personīgo dzīvi.

Vārds/jēdziens “personība” atrodas visciešākajā kopsaistībā ar vārdu/jēdzienu “persona”, uzsverot to, ka cilvēka būtība kā viņa iemiesotais garīgums īstenojas tikai saistībā ar noteiktas sabiedrības (cīvēkvidē) dzīvi.

PERSONĪBA – ikviena cilvēka kā noteiktas sabiedrības sastāvdaļas (personas) garīgo īpašību kopums

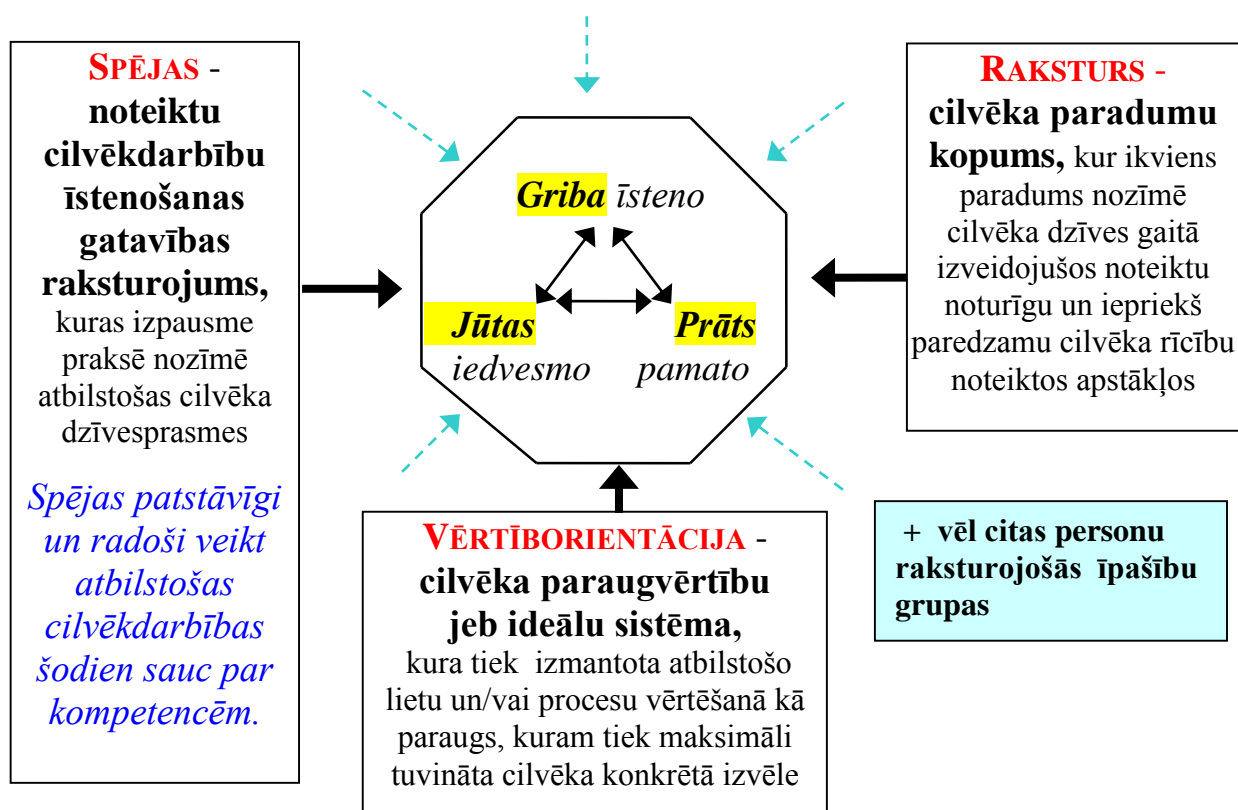
P e r s o n ī b a kā cilvēka garīguma raksturojums – cilvēka noteiktu garīgo īpašību kopums ir aplūkojams kā **s i s t ē m a** un šajā sakarā tad arī runā par attiecīgu personības struktūru.

Ja ikviens atsevišķais cilvēks kā kopsaistītu daļu veidots veselums strukturāli visupirms ir Miesa un Gars, garam apziņas līmenī savukārt īstenojoties jūtu, gribas un prāta vienotībā, tad seko atziņa, ka **j ū t a s, g r i b a un p r ā t s veido ikviena cilvēka personības vispārīgo kodolu**. Tālāk atbilstoši veidojas jau detalizētāka personības hierarhiskā struktūra.

Līdztekus jūtu un prāta nemitīgai izkopšanai visa mūža ilgumā izcili nozīmīga ir arī gribas veidošana jeb gribasspēka audzināšana. Bez pietiekami attīstīta gribasspēka nav iespējama jūtu un prāta efektīva izpaušme. **Jūtas iedvesmo, prāts pamato, bet griba īsteno!**

Personības pamatstruktūras fragments

(dažas galvenās personību veidojošo īpašību grupas - apakšsistēmas)

Cilvēka gribas veidošana

(dzīves vajadzību apzināšana, gribasspēka audzināšana)

Gribošs cilvēks ir motivēts cilvēks, kurš ir veicis apzinātu izvēli kādas konkrētas vajadzības apmierināšanas procesā. **Griba kā apzināta vajadzība** jeb motivācija nosaka apzināto cilvēkdarbību mērķtiecību.

Atsevišķa cilvēka piedzīvotā **pozitīvā** bauda vai **pozitīvais** apmierinājums darbības rezultātā rosina cilvēku atkārtotām pozitīvām baudām un pozitīviem apmierinājumiem. Pozitīvā bauda un pozitīvais apmierinājums kā cilvēkdarbību īstenošanas pozitīvā pieredze ir cilvēku individuālo interešu attīstības pamatdzinulis. Negatīvā pieredze pamato izvairīšanos no negatīvām baudām un neapmierinājumiem nākotnē. **Pozitīvas** baudas un pozitīva apmierinājuma izraisīšana ir cilvēku individuālo cilvēkdarbību motivācijas attīstības pamats. Kas savā dzīvē kaut reiz ir izjutis pozitīvu cilvēkdarbības individuālo baudu un apmierinājumu, tas šādas izjūtas gribēs arī turpmāk.

Līdztekus individuālo interešu attīstībai **ļoti ļoti ļoti jāievēro sabiedrības kolektīvo interešu apmierināšanas procesā gūstamā bauda un apmierinājums**. Proti, pozitīva bauda vai apmierinājums jau automātiski

nenozīmē **labu** baudu vai **labu** apmierinājumu no sabiedrības interešu viedokļa raugoties! Kas ir labi vai slikti - tas ir visbūtiskākais lietu un procesu nosacīts vērtējums ikvienas *s a b i e d r ī b a*s dzīvē. Ievērosim: pozitīvs vai negatīvs baudas vai apmierinājuma vērtējums ir personas *i n d i v i d u ā l o* interešu **apmierināšanas vērtējums**. **Labs** vai **slikti** baudas vai apmierinājuma vērtējums ir sabiedrības (vismaz kādas sabiedrības daļas) *k o l e k t ī v o* interešu **apmierināšanas vērtējums**.

L a b a s u n p o z i t ī v a s b a u d a s u n a p m i e r i n ā j u m a p i e r e d z e s v e i d o š a n a - t a s i r l a b a u n p o z i t ī v a c i l v ē k a g r i b a s p ē k a a u d z i n ā š a n a s p a m a t s !

Citiem vārdiem, lai gribētu labu un pozitīvu cilvēku labai sabiedrībai - ir jāveido ikviena cilvēka labā un pozitīvā dzīves pieredze. Dzīve bez pietiekamas pozitīvas un labas baudas un apmierinājuma pieredzes “atražo” nelabu dzīvi. Nepaēdis, nedrošībā dzīvojošs un nevienam nevajadzīgs cilvēks ir spiests dzīvot nelabu dzīvi, kuru parasti raksturo arī nelabvēlīga dzīves vide.

Gribēsim augstāko cilvēcisko baudu un apmierinājumu !

Augstākā viscilvēciskā bauda ikvienā cilvēkdarbībā - MĪLESTĪBA !
Augstākais viscilvēciskais apmierinājums - LAIME !

Mīlestība, laime - ar noteiktas cilvēka vajadzības apmierināšanu saistītas **j ū t a s**, kas apliecina ļoti sekmīgu cilvēkdarbību īstenošanās procesu un rezultātu. Process var rosināt mīlestības jūtas, bet sasniegtais rezultāts - laimes izjūtu. Diemžēl, bet dzīvē sastopam arī ar negatīvās izjūtas - naidu un nelaimi. Baudu sagādā darbības izpildes optimāla īstenojums.

Mīlestība kā īpašas jūtas liecina par īpašu attieksmi ceļā uz kādas noteiktas vajadzības apmierinājumu. Mīlestība izpaužas kā īpaša uzmanība, rūpes, gādība attiecībā pret kādu noteiktu lietu vai procesu, kas saistīti ar noteiktas mērķtiecīgas cilvēkdarbības jeb vajadzības apmierināšanas sekmīgu īstenošanos. Mīlestība liek pamatu Laimei !!!

Mīlestība - īpašas jūtas, kas raksturo augstāko baudu mērķtiecīgu cilvēkdarbību izpildē. Mīlestība ir, ja mērķtiecīgā procesā īstenojas ļoti pilnīga saskaņa starp esošo un vēlamo.

Bezmērķīgā dzīvē nav mīlestības - mīlestība vienmēr ir pa ceļam uz kādas vajadzības mērķtiecīgu apmierinājumu. Mīlestība pastāv mainībā - tā nāk un iet, maina savu intensitāti atbilstoši cilvēkdarbību norisei. Mīlestība ilgst noteiktu laiku - kamēr īstenojas mērķtiecīgais process - tiek sasniegts noteiktais mērķis. Mīlestībai nepieciešams process – atrašanās procesā.

Cilvēkiem vajag un vairums no viņiem grib labu DARBU un ĢIMENI –
jo tikai darba un ģimenes dzīve kopsaistībā sniedz augstāko cilvēcisko dzīves baudu un apmierinājumu.

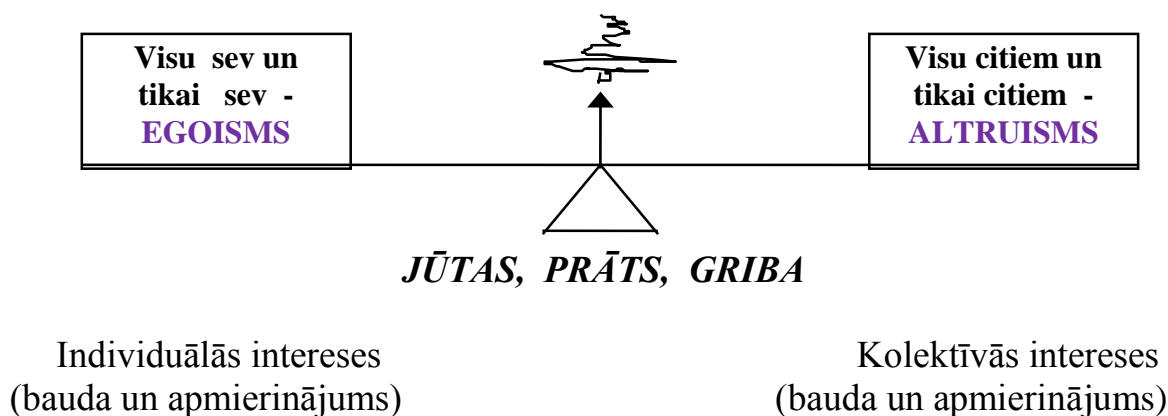
Vīrieša un sievietes partnerattiecībās - kopdzīvē mīlēt un būt mīlētam - nozīmē būt abpusēji ļoti vajadzīgiem. Vīrietim vajag sievieti un viņam ir jābūt vajadzīgam sievietei. **Mīlestība ir tad, ja savstarpējās vajadzības apmierināšanas procesā visaugstākā mērā īstenojas saskaņa starp esošo un vēlamu !** Vīrietis kopdzīvē vairāk tiecas pēc laimes (rezultāta), kamēr sieviete par visu vairāk vēlas mīlestību (procesu). Citiem vārdiem, vairumā gadījumu vīrietis alkst pēc apmierinājuma, sieviete - pēc baudas. Te arī pamats zināmām nesaskaņām, kas kopdzīvē ir jāpārvar un/vai jānovērš. Ilgstoši ritot sekmīgai cilvēku kopdzīvei, to pavada laikā rūdīta mīlestība. Ik gads tā noslēgumā dāvā šī dzīves posma laimi, secīgi aužot dzīves laimi kopumā.

Dots devējam atdodas - dodot gūtais neatņemams :

c i l v ē k a t t i e c ī b u - m i j e d a r b ī b u j e b m i j e t e k m e s l ī d z s v a r s

Tu Man - Es Tev :

l ī d z s v a r o t a s c i l v ē k a t t i e c ī b a s,
nenonākot egoisma vai altruisma galējībās

Novēlēsim mums visiem veiksmi:

- * katram savas personības veidošanā un sabiedrības apziņas pilnveidē,
- * katram savas līdzsvarotas personīgās dzīves sistēmiskā veidošanā un dzīvošanā !